

Digital History for Literature in Finland

**Osynliga aktörer, obekanta nätverk -
hankkeen kokoontuminen, HY 30.11.2023**

Kati Launis (kati.launis@uef.fi)

Digital History for Literature in Finland (Research Council of Finland, 2022–2026)

Hankekumppanit: Mikko Tolonen (HY), Ilona Pikkanen (SKS) ja Veronika Laippala (TY)

Ohjausryhmä: Åsa Arping, Katherine Bode, Elsi Hyttinen, Kati Kallio, Minna Kaukonen, Päivi Lappalainen & Hannu Salmi

WP1 Literary history

Literary history in the long 19th century Finland

PI Kati Launis / University of Eastern Finland, Aino Mäkikalli, Viola Parente-Čapková & Veli-Matti Pynttäri

WP 2 Data Science

Bibliographic data science

PI Leo Lahti / University of Turku
Julia Matveeva, Pyry Kantanen

WP 3 Data and outreach

Digital Resources

PI Osma Suominen/National
Library of Finland

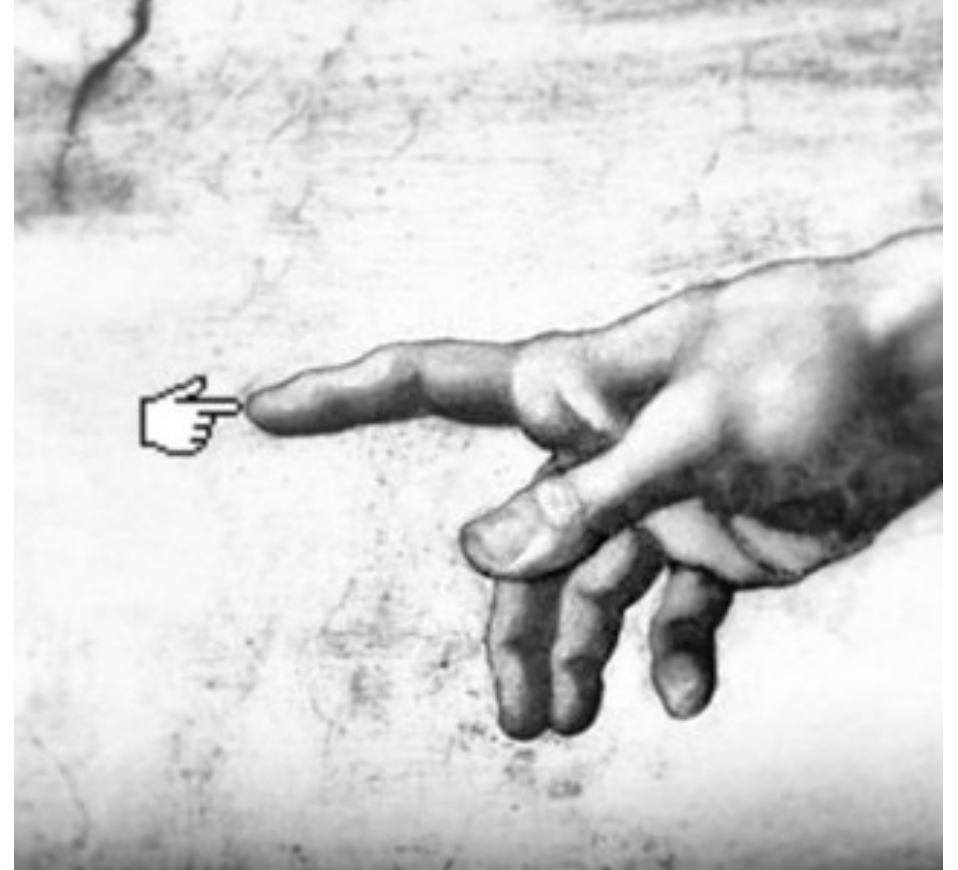

Tavoite

1) Etsiä/louhia **bibliografinen metadata** "kaikesta" Suomessa 1800-luvulla (1809–1917) julkaistusta kaunokirjallisuudesta Kansalliskirjaston **Fennica**-julkaisutietokannasta

- tekijä, nimike, julkaisuvuosi, kustantaja ja paikka, kieli, lähtökieli, signum
- tuottaa uutta tietoa Suomen kirjallisuushistoriasta digitaalisten menetelmien ja aineistojen avulla

2) Kehittää avoimia digitaalisia menetelmiä ja aineistoja tutkimusyhteisön ja suuren yleisön käyttöön

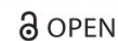

Suomen kansallisbibliografia Fennica

- Tietovaranto, jonka avulla pääsemme ”pinnanaliseen” tietoon
- Yli miljoona kirja- ja monografiatietuetta (painettua ja sähköistä), n. 73 000 jatkuvaa julkaisua (lehteä tai sarjaa), n. 52 000 karttaa; karttuu jatkuvasti
- Tietoa kirjoista 1488 ->, lehdistä 1771 ->, sarjajulkaisuista, kartoista, audiovisuaalisesta ja elektronisesta aineistosta. Painotuotteet tutkimuksen fokuksena.
- Turun yliopisto ja Helsinki Computational History Group (Leo Lahti & Mikko Tolonen) ovat aloittaneet **Fennican kuvailutietojen rikastamisen** osana aiempaa tutkimusta ja kansallisen FIN-CLARIAH-tiekarttainfrastruktuurin kehitystyötä (SA)
- Dia: Leo Lahti

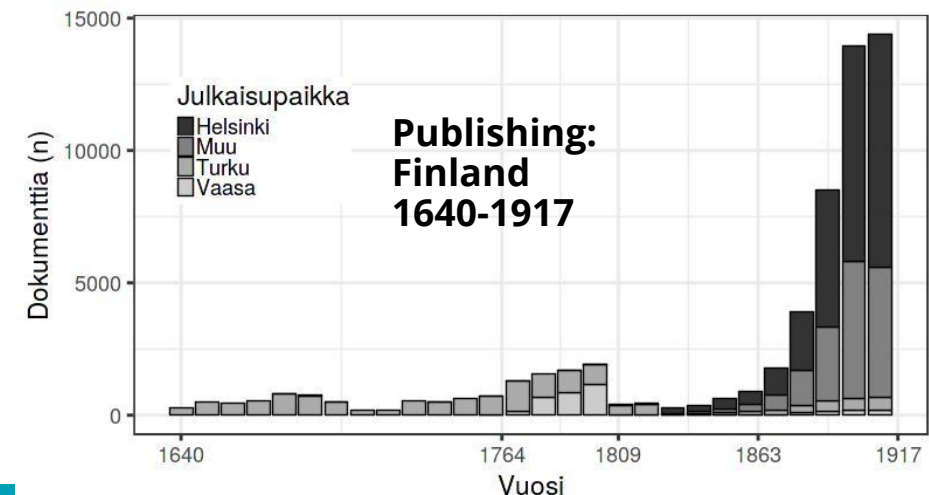
HISTORICAL METHODS
<https://doi.org/10.1080/01615440.2018.1526657>

A Quantitative Approach to Book-Printing in Sweden and Finland, 1640–1828

Mikko Tolonen^a , Leo Lahti^b , Hege Roivainen^a , and Jani Marjanen^{a,*}

UEF// University of Eastern Finland

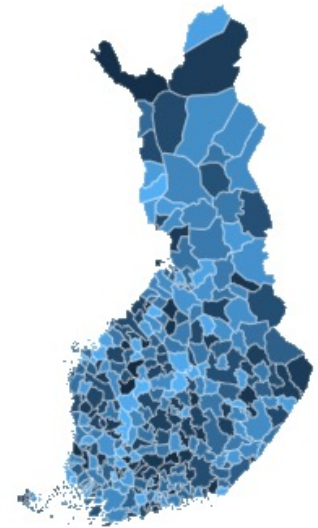

Fennica: avoin data & menetelmät

<http://data.nationallibrary.fi/>

Kehitetään avoimia digitaalisia menetelmiä ja tutkimusaineistoja tutkimusyhteisön käyttöön.

- > Aineisto rikastetaan, analysoidaan ja raportoidaan toistettavasti.
- > Kehitetään erityisesti bibliografisten kuvailutietojen louhintaan ja analysointiin soveltuvia välineitä, jotka mahdollistavat kirjallisuushistorian datalähtöisen tutkimuksen.
- > **Myöhemmin** kokonaisuutta täydennetään **lehtiaineistojen sisältämällä kaunokirjallisuudella**. Haasteena fiktion erottelu muusta kirjallisuudesta.
- > Tutkimuskäyttöä varten jalostetut kuvailutiedot jaetaan avoimesti,
- > Kytkeytyy työhön kansainvälisillä aineistoilla (mm. British Library ESTC; Mikko Tolonen & Leo Lahti).
- > Dia: Leo Lahti

R-CMD-check: passing | repo status: Active | codecov: 63% | chat: on gitter | Watchers: 29 | Stars: 175 | Follow @ropengov | 562
CRAN: 1.0.0 | downloads: 163 | downloads: 163/month

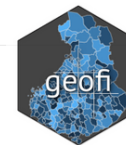
geofi - Access Finnish Geospatial Data

Access Finnish Geospatial Data.

Installation and use

```
# install from CRAN
install.packages("geofi")

# Install development version from GitHub
remotes::install_github("ropengov/geofi")
```


Merkintöjen vertailukelpoisuus?

Frenckell-julkaisijat Fennicassa

[J. C. Frenckell]

typis Frenckellianis

Frenckell

[J. C. Frenckells änka]

tryckt hos Johan Christopher Frenckell

impressit Joh. Christoph. Frenckell

[Frenckell]

typis Frenckelliorum

in officina Frenckelliana

tryckt i Frenckellska boktryckeriet

wastuudest prändäty Frenckellin kirja-prändisä

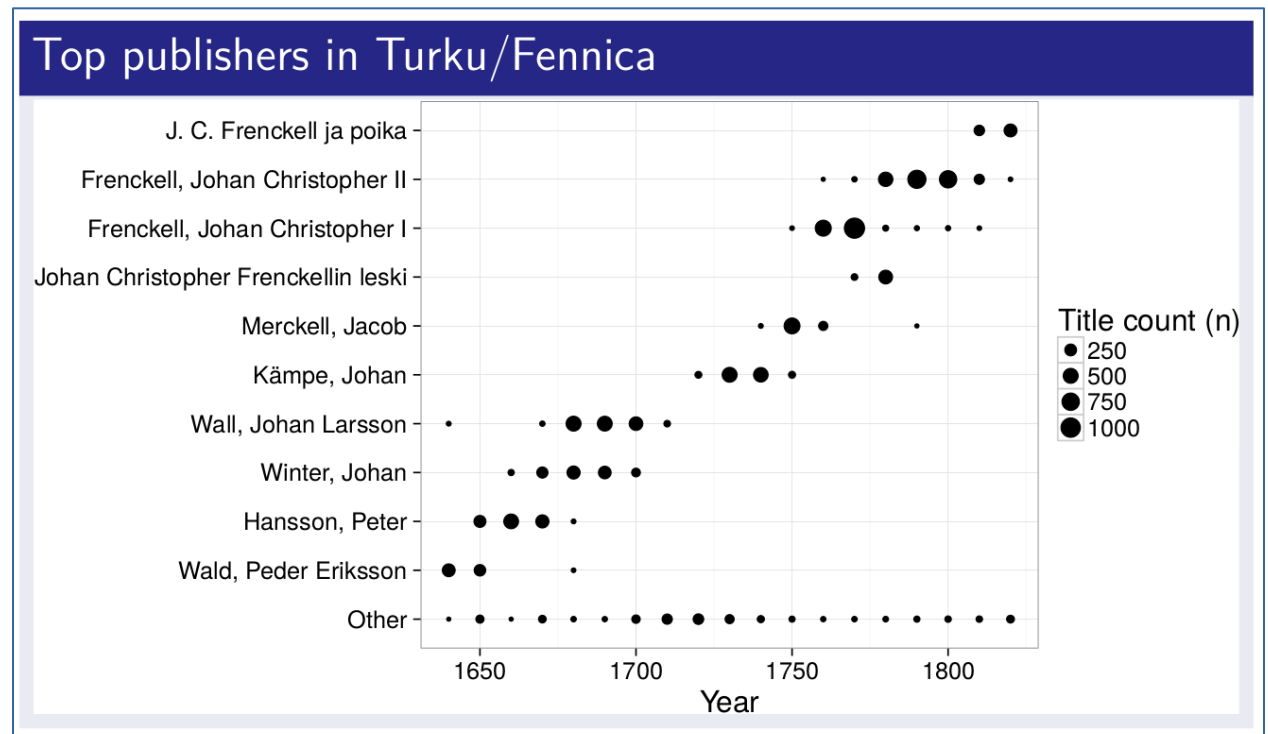
.. 484 kirjoitusmuotoa ..

- Dia: Leo Lahti

UEF// University of Eastern Finland

Julkaisijat

- 13 345 julkaisijaa
- <10% harmonisoituja nimiä?

“The great unread” (Margaret Cohen)

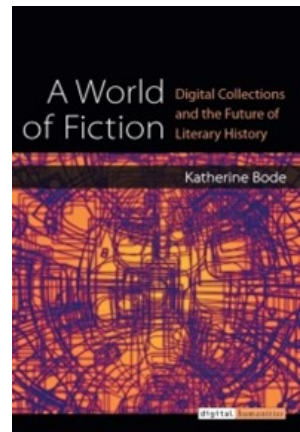
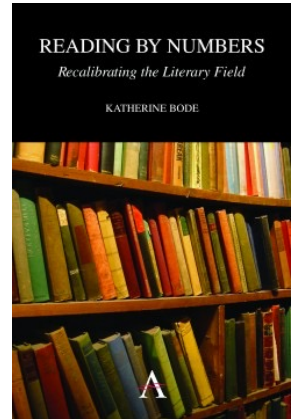
“... the difference between the archive of the Great Unread, and the world of the canon” (Franco Moretti 2009/ 2013, 180)

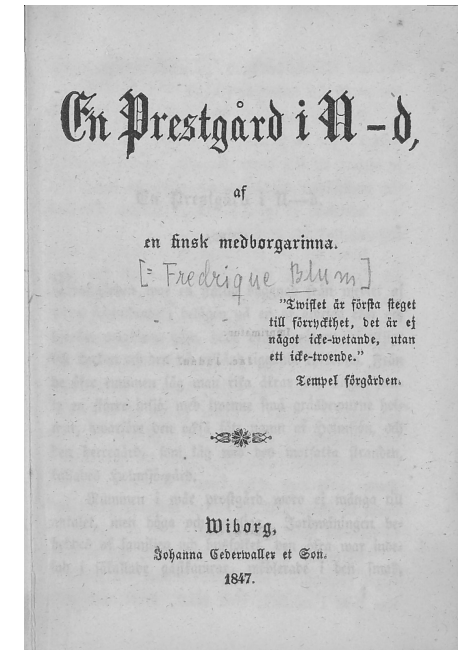
Digitaalinen ('data-rich') kirjallisuushistoria

- **Katherine Bode** ja Australian yllirajainen kirjallisuushistoria
 - *Reading by Numbers: Recalibrating the Literary Field* (2012): <https://directory.doabooks.org/handle/20.500.12854/30197>
 - AusLit-tietokanta
 - *A World of Fiction: Digital Collections and the Future of Literary History* (2018) <https://www.fulcrum.org/concern/monographs/5q47rp73f#toc>
 - Trove-tietokanta (sanomalehdissä julkaistu fiktio)
- **Franco Moretti**: Ei mitä vaan *miten*
 - *distant reading* (2000/2013) eli maailmankirjallisuuden *kaukoluku* laajana systeeminä
- Meillä kaukoluvun (bibliografinen metadata) ja lähiluvun (itse teokset) yhdistäminen, **välitilan analyysi** (*mesoanalysis*, Paul Saint-Amour) ja **kontekstoinnin tärkeys** (Bode 2018)
 - Ks. *Avain* 1/2023: Viola Parente-Čapková, Kati Launis & Jasmine Westerlund: "Digitaaliset metadata-arkistot ja mesoanalyysi kulttuurisen vaihdon kartoittamisessa"

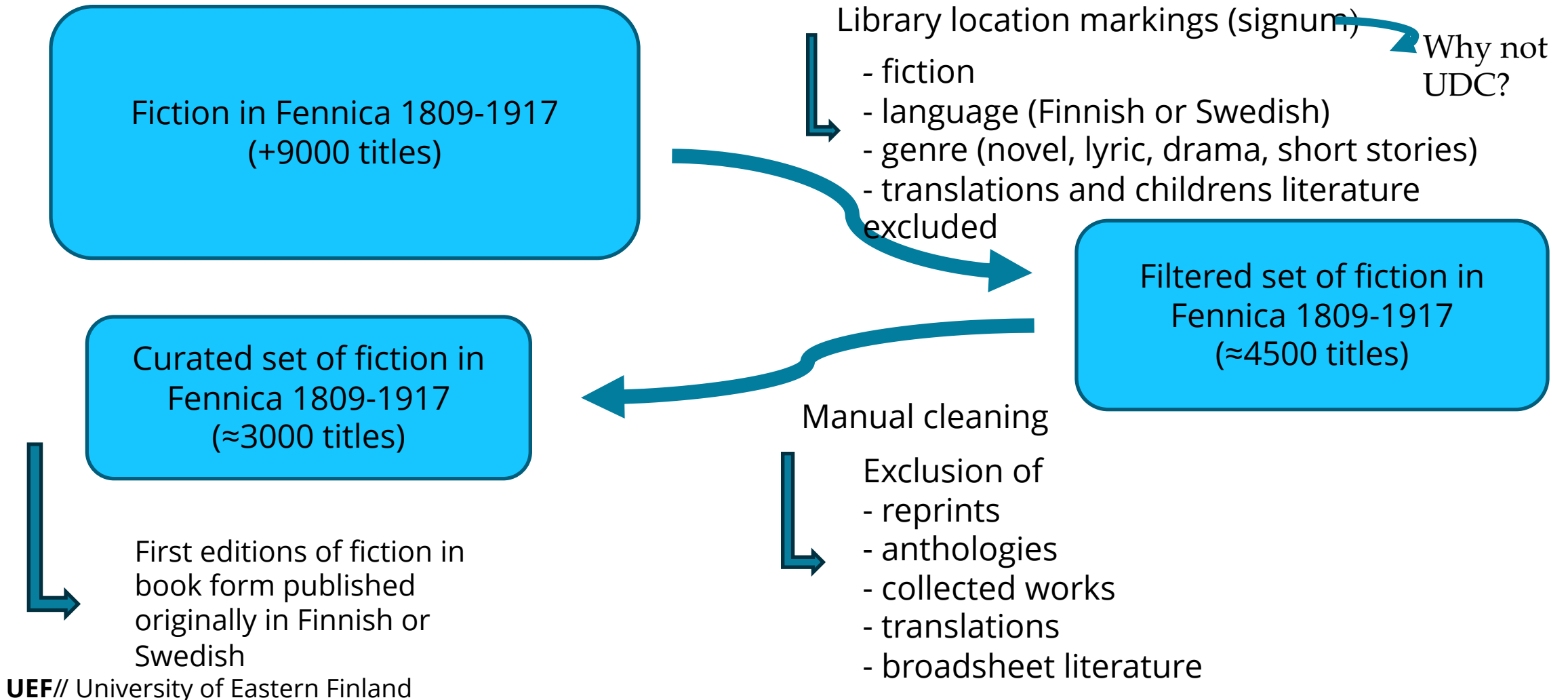

Kirjallisuushanke

- Millaista kaunokirjallisuutta ja miten paljon Suomessa julkaistiin 1800-luvulla? Millaiset muutokset ja mallit nousevat esiin? Millaisia unohdettuja ilmiöitä ja teoksia löytyy?
- Mitä bibliografinen metadata kertoo:
 - **Tekijyydestä:** Koska kirjailijan oman nimen käyttö yleistyi? Nimimerkit ja sukupuolittuneet käytännöt? Eri aikojen hittikirjailijat?
 - **Teoksista:** Pituus? Kielet?
 - **Kustantamisesta:** Kustannettujen nimikkeiden määrien muutokset? Suomen "kirjapääkaupungit" eri aikoina? Onko useamman painoksen "hittiteoksia"?
 - **Otsikoista:** Otsikoiden lajimääreet? Pitenevätkö/lyhenevätkö otsikot?
- Näiden ilmiöiden **määrällinen ja laadullinen analyysi** (teosten lukeminen metadatan kontekstissa)
 - Jatkossa kenties digitoitujen teosten temaattinen tutkimus
- Miten kirjallisuushistorian tutkiminen metadatan avulla muuttaa ymmärrystämme kirjallisuushistoriasta ja sen kertomisesta?

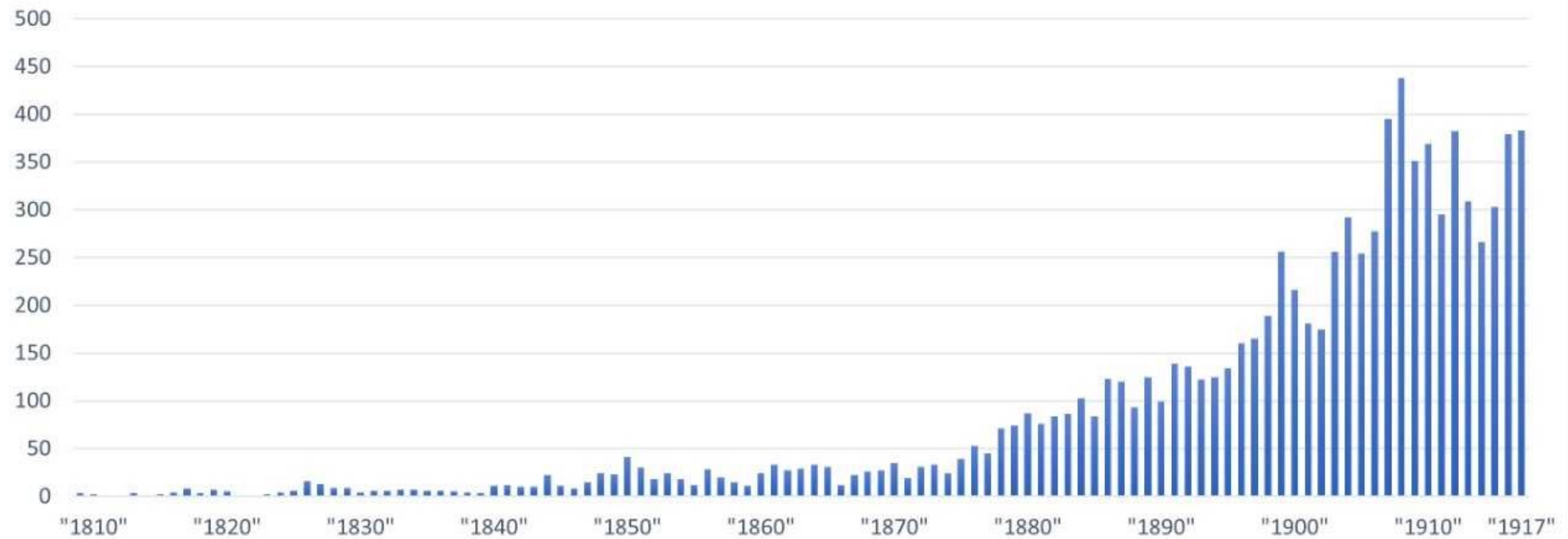
Present situation - curating the (meta)data (Veli-Matti Pynttäri)

Fennican kaunokirjallisuusnimikkeiden julkaisumäärät 1809-1917

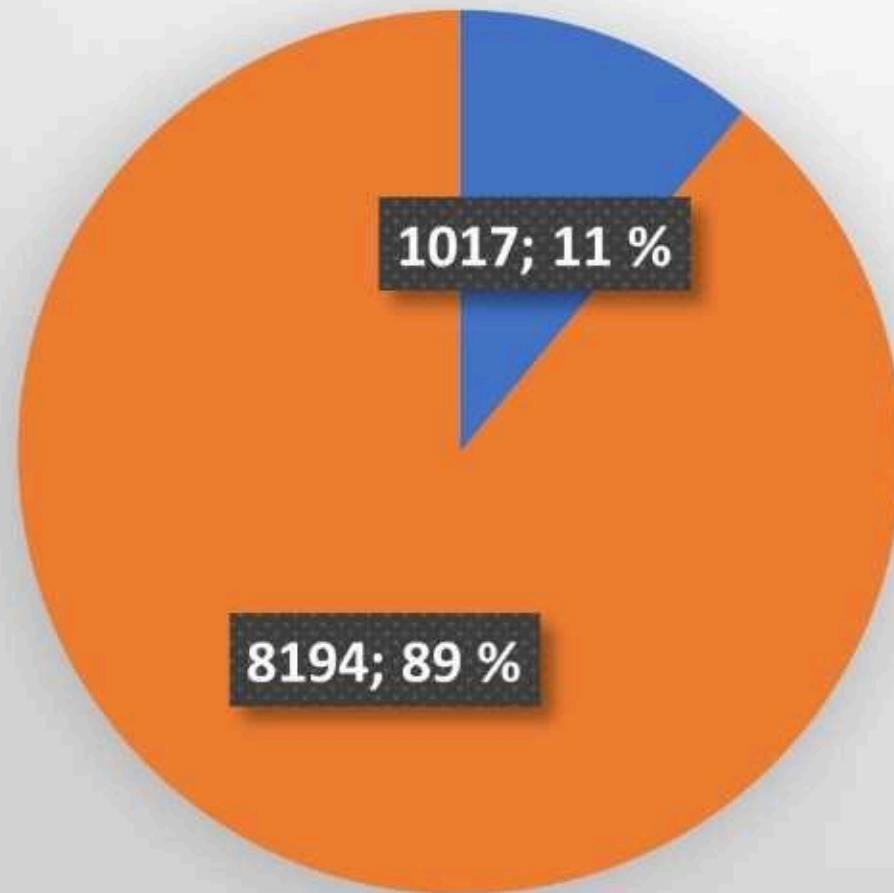
$N = 9211$

Koonti: Satu Niininen, kaavio: Julia Matveeva

Aikuisten- ja lastenkirjallisuuden osuus Fennican kaunokirjallisuudesta 1809-1917

Koonti: Satu Niininen, kaavio: Julia Matveeva, 2023

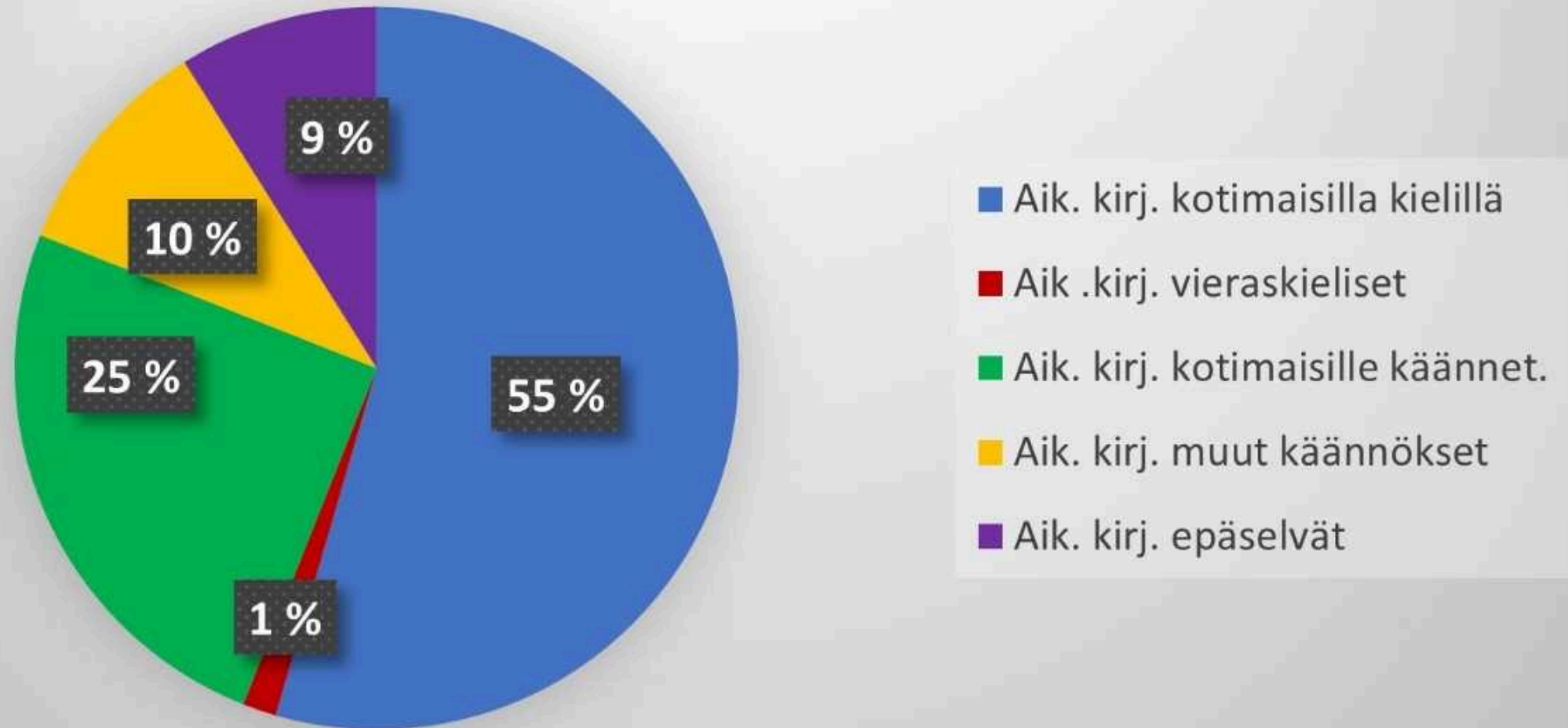

■ Lastenkirjallisuus

■ Aikuistenkirjallisuus

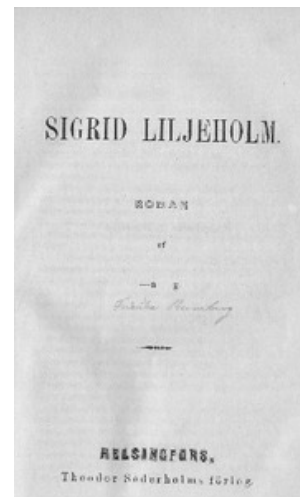
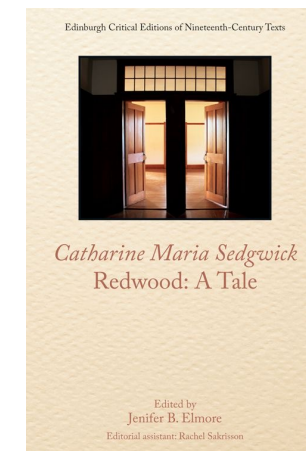
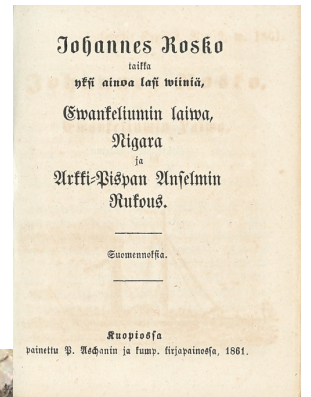
Aikuisille suunnatun kaunokirjallisuuden jakautuminen Fennicassa 1809-1917

Koonti: Satu Niininen, kaavio: Julia Matveeva, 2013

Wekkulit ja kekkulit: silmäyksiä Fennican kaunokirjallisuuteen

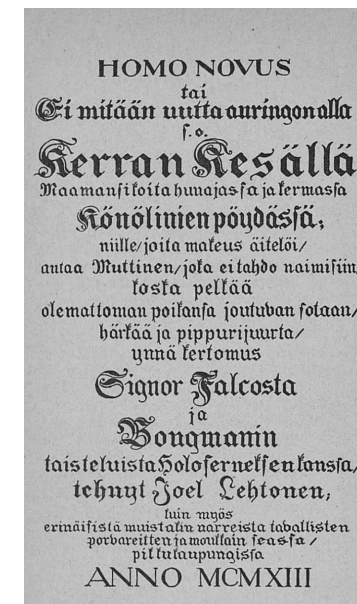
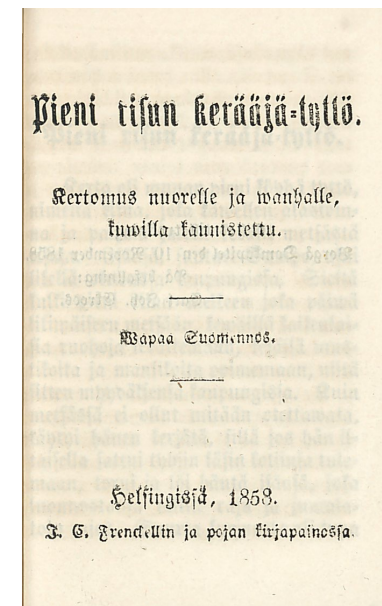
- Mitä pitää sisällään *Johannes Kosko taikka yksi ainoa lasi viiniä, evankeliumin laiva, Nigara ja arkkipispan Anselmin rukous* (1861, Kuopio)
- Miten Johan Schultzin teoksessa *Konstapel Batongs Sägner: en samling parodier på sägner ur Fänrik Ståls sägner* (1864) parodioitiin Suomen kansalliskirjailijaksi kohotettua J. L. Runebergia?
- Mukaelmia, kuten J. F. Lagervallin *Uni : kaawailtu Oehlenschlägerin Uniin mukaan* (1831)
- Termi "roman" käytössä jo 1826: Catharine Sedgwick: *Redwood : nordamerikansk roman* (1826; alk. *Redwood: A Tale*)
- Warelius, Antero: *Wekkulit ja kekkulit: leikki-näytelmä kahdessa näytöksessä* (1848), Antti Tervo: *Kuusen kukkia ja kukkais-kieltä: eli kolmekymmentä laulelmaa ja 261 eri kasveille sovitettua värsyä* (1876), Thomas Thorild: *Naispuolen luonnollisesta yleevyydestä* (1886)...

Otsikoiden kertomaa

- *Berättelse, skådespel, alkuperäinen kertoelma, uutelo, lyrisk fantasi, skaldestycken, episka fragmenter, symboliserad historie, erittäin kaunis kertomus*: 1800-luvulla pidettiin lajimääreistä teosten otsikoissa
- Otsikoiden (paratekstien) lajimääreet genreä määrittäviä lukuohjeita
- Lajimäärittelyä myös itse teoksissa, esipuheissa jne.
- Kustantajien rooli otsikoiden suhteen?
- F. Moretti (2009/2013, 204 –): “Style Inc.; Reflections on 7,000 Titles (British Novels, 1740–1850)”

KIITOS KUULIJOILLE! KIRJALLISUUTTA

Bergenmar, J. & Leppänen, K. (2017) Gender and Vernaculars in Digital Humanities and World Literature. *NORA - Nordic Journal of Feminist and Gender Research* 25(4), 232-246.

Bode, K. (2012) *Reading by Numbers. Recalibrating the Literary Field*. London & New York & Delhi: Anthem Press.

— (2018) *A World of Fiction: Digital Collections and the Future of Literary History*. Ann Arbor: University of Michigan Press.

Cohen, M. (1999) *The Sentimental Education of the Novel*. Princeton: Princeton University Press.

Dominowska, A., Hyttinen, E., Ivanics, P., Koho, M., Pikkanen, I. & Turunen, Risto J. (2019) Hiding in Plain Sight: Poetry in Newspapers and How to Approach It. *HumanIt* 14:2, 145-171.

Jockers, M. (2013) *Macroanalysis: Digital Methods and Literary History*. Urbana, Chicago & Springfield: University of Illinois Press.

Moretti, F. (2005) *Graphs, Maps and Trees. Abstract Models for Literary History*. London: Verso.

— (2013/2000) *Distant Reading*. London & New York: Verso.

Parente-Čapková, V. (2021) Digitaaliset ihmistieteet kirjallisuudentutkimuksessa, *Avain* Vol. 18, No. 4, 2021, s. 86-95.

Saint-Amour, P. (2019) The Medial Humanities: Toward a Manifesto for Meso-Analysis. *M/m* Vol. 3, Cycle 4, Feb, 2019.

Tolonen, M., Lahti, L., Roivainen, H. & Marjanen, J. (2019) A Quantitative Approach to Book-Printing in Sweden and Finland, 1640–1828. *Historical Methods: A Journal of Quantitative and Interdisciplinary History*, 52:1, 57–78.